

Katsaus korruptiorikollisuuteen

-Korruption riskit kunnallisessa hallinnossa

Transparency International
21.11.2012

rikoskomisario Juuso Oilinki

Mitä on korruptio?

- Korruptio on yleisen määritelmän mukaan valta-aseman väärinkäyttöä yksityisen edun saavuttamiseksi.
- Ilmiön piiriin kuuluvia tekoja voidaan arvioida mm. virka- ja lahjusrikosten sekä petos-, kavallus-, rahanpesu- ja sisäpiiririkosten tunnusmerkistöillä.
- Kaikki korruptiivinen toiminta ei ole rikosoikeudellisesti rangaistavaa, vaikka se olisikin hallinnollisesti ja moraalisesti moitittavaa tai hyvän hallintotavan vastaista.

Suomi maailman vähiten korruptoitunut maa?

- Kansainvälisten tilastojen valossa Suomessa esiintyy korruptiota erittäin vähän
- Myös poliisin tietoon tulleiden korruptiivisten rikosepäilyjen määrä vähäinen

toisaalta

- "Katukorruptio" kansainvälisten tilastojen perusta
- Korruptiota ei osata tunnistaa
- Viranomaisyhteistyössä kehitettävää
- Ilmoitus ja valvontamekanismit puutteellisia
- Harmaa talous kiinteästi sidoksissa korruptioon

Korruptiolle alttiit ympäristöt

- **Puolue- ja vaalirahoitus**

- Vaalirahoitukseen liittyviä lainsäädännön puutteita korjattu, mutta puoluerahoituksen avoimuudessa puutteita
- Läpinäkyvyyttä ja ilmoitusvelvollisuutta tulisi edelleen kehittää

- **Lääketeollisuus**

- Kestitseminen, kaksoisroolit, Apteekit?

- **Kansainvälinen kauppa**

- Yltääkö suomalaisyritysten moraalit yli rajojen?
- Agenttien käyttö epäasialliseen vaikuttamiseen erittäin yleistä
- Yritysten johto yleensä tietoinen epäasiallisesta vaikuttamisesta ja agenttien käytöstä

- **Julkiset hankinnat**

- Julkisia hankintoja tehtiin kilpailutuksen kautta yli 12 miljardilla vuonna 2011
- Tilaisuudet korruptiiviseen toimintaan esimerkiksi tarjouskilpailun ehtojen määrittelyssä ja tarjousten arvottamisessa
- Palveluntarjoajien yhtiöittäminen
- Hankintatoimen korruptiota jää Suomessa paljon piiloon

- **Harmaa talous**

- Rakennusalalla esiintyvä harmaa talous tarjoaa erinomaisen ympäristön korruptiiviselle toiminnalle
- Vahingot vuositasolla yli 5-6 miljardia
- Järjestäytyneelle rikollisuudelle suotuisa toimintaympäristö

- **Kunnallispolitiikka, esteellisyys**

- Paikallinen päätöksenteko alttiimpaa korruptiiviselle toiminnalle
- Päättäjän etu voi olla hyvin lähellä koko paikallisyhteisön etua

Poliisiammattikorkeakoulun tutkimus:

- Noin puolessa korruptiorikosilmoituksia esiintyy jokin virka- tai palvelusrikosnimikkeistä
 - Eli noin puolessa on epäiltynä osapuolena julkinen osapuoli
 - Se, että rikosilmoituksessa on virkarikosnimike, ei tarkoita suoraan, että rikoksesta epäiltäisiin tiettyä viranhaltijaa tai häneen rinnastettavaa henkilöä.

– Lähde: Poliisin tietoon tullut korruptiorikollisuus Suomessa 2007–2010: Seurantamenetelmän kehittäminen ja rikosepäilyjen ominaispiirteet. PolAmk.

Tutkimuksesta...

- Tarjouskilpailut ovat yksi korruption ongelma-alue, joka voi koskettaa niin tavallista kansalaista kuin suuryritysten välisiä sopimuksia.
 - Päätöksentekoon voi liittyä tuttavien suosimista tai tarjouskilpailua voivat vääristää maksetut lahjukset.

– Lähde: Poliisin tietoon tullut korruption rikollisuus Suomessa 2007–2010: Seurantamenetelmän kehittäminen ja rikosepäilyjen ominaispiirteet. PolAmk.

Tutkimuksesta...

- Organisaation sisäisissä väärinkäytöksissä, kuten varojen väärinkäytössä, toimivallan ylityksessä tai virkatiedon paljastamisessa korostuu organisaation sisäinen valvonta.
 - sisäinen tarkastus ja sen merkitys
- Selkeästi eniten relevantteja korruptiotapauksia löytyi tarjouskilpailujen ja hankintapäätösten joukosta.

• Lähde: Poliisin tietoon tullut korruptiorikollisuus Suomessa 2007–2010: Seurantamenetelmän kehittäminen ja rikosepäilyjen ominaispiirteet. PolAmk.

Lahjusrikos

- Saajan aseman edes hetkellinen paraneminen ja antamisen vaikutus toimintaan kohdistavaan luottamukseen
- Lahjuksen antamisen rangaistavaksi säätämisellä halutaan suojella päätöksentekoa epäasialliselta vaikuttamiselta ja pitää päätöksenteon perusteet asiallisena
 - Vakavimpia ne, joilla välittömästi vaarannetaan virkatoiminnan laillisuutta

Lahjusrikokset

- Lahjonta ja lahjuksen vastaanottaminen ovat kiistattomasti korruption ydinaluetta
- Lahjusrikoksia ilmoitetaan poliisille selvästi vähemmän kuin virkarikoksia
- Epäilyt lahjuksen antamisesta näyttävät olevan yleisempiä kuin epäillyt lahjuksen ottamisesta
- Lahjusrikosten ilmituloon Suomessa näyttää vaikuttavan eniten viranomaisten aktiivisuus
 - Yli puolet ilmoituksista viranomaisten tekemiä

Virkarikokset

- Virkarikokset muodostavat selvästi suurimman ryhmän niistä rikoksista, joihin mahdollisesti sisältyy korruptiivista toimintaa
- Virkarikosten määrä on lisääntynyt huomattavasti 2000- luvulla
 - Virkavelvollisuuden rikkomiset kasvaneet
 - Tuottamuksellisen ja törkeiden tekemuotojen määrä puolestaan pienentynyt
 - Virkasalaisuuden rikkomiset kasvaneet

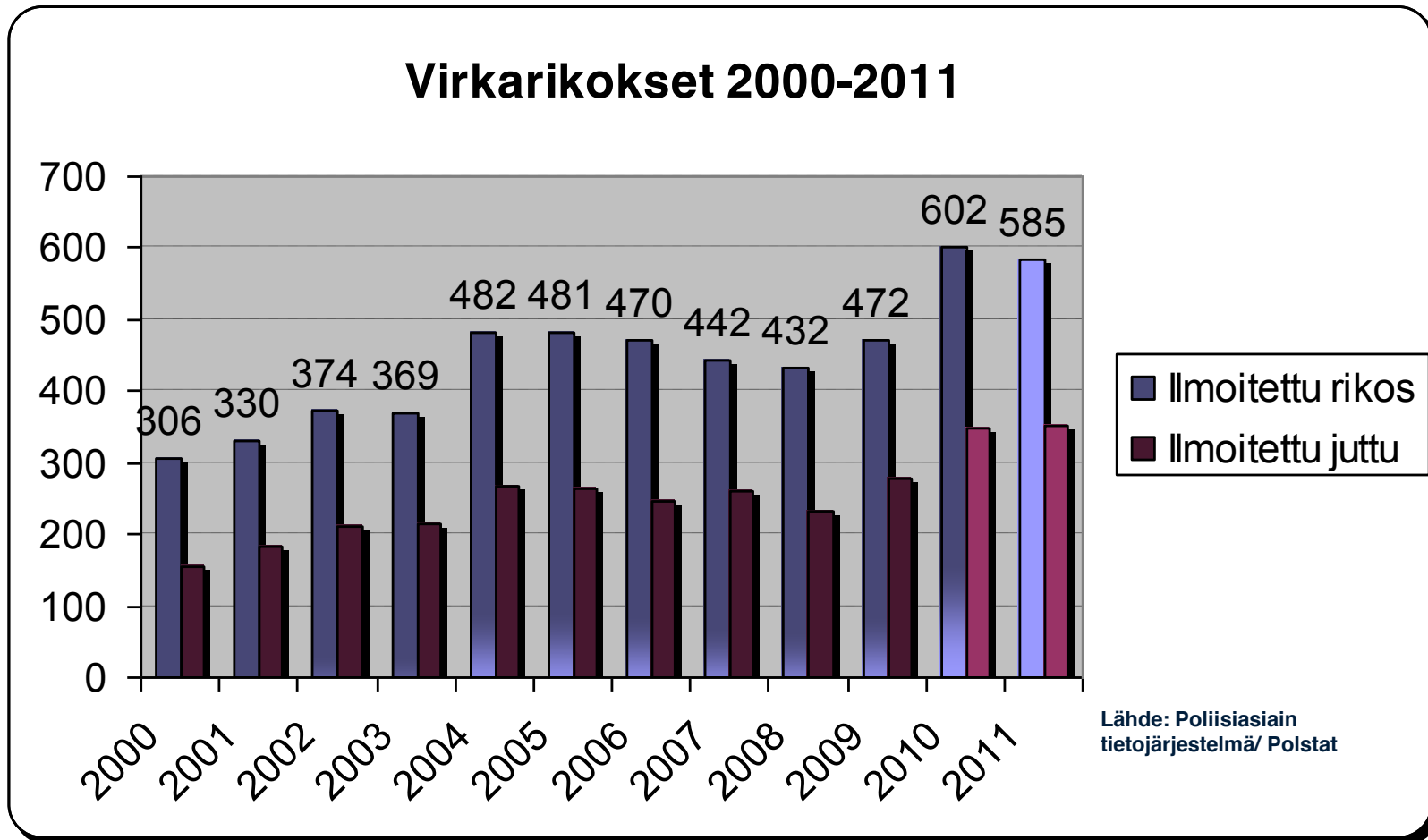

Virkarikokset

- Korruptionäkökulma tulee hyödyn tavoittelusta ja siitä, että korruptio saattaa olla aktiivisen toiminnan sijaan myös passiivista virkavelvollisuuksien laiminlyöntiä yksityisen edun nimissä
- Karkeasti arvioituna 10% virkarikoksista sisältää korruptiivisia piirteitä
- Valtaosa näyttäisi olevan ns. rakenteellista korruptiota

Virkarikokset

Riskien tiedostaminen ja hallinta

- Ulkoistaminen on tehnyt julkisyhteisöistä palvelujen hankkijoita
- Tilaisuudet korruptiiviseen toimintaan esimerkiksi tarjouskilpailun ehtojen määrittelyssä ja tarjousten arvottamisessa
- Onko asiantuntemus kilpailuttamiseen ja hankintaan riittävää?

Riskien tiedostaminen ja hallinta

- Virkarikostutkintapyyntöjä tehdään erittäin vähän julkista luottamustehtävää hoitavista henkilöistä. Ovatko valvontamekanismit kuntatasolla kunnossa?
 - Sisäinen tarkastus
 - Tilintarkastusyhteisöt
- Korruptiivisia piirteitä sisältävistä virkarikosrikosepäilyistä, valtaosa rakenteellista korruptiota
 - hankintalain tai virkamiehiä koskevien esteellisyyssäännösten vastaista toimintaa

Korruptio riskeistä

- Esteellisyys ongelmat kunnallisessa päätöksenteossa:
 - Kuntapäätäjien yrityskytkennät
 - Kaavoitus
- Rakennusteollisuus
 - Kaksoisroolit
 - Päätöksentekijöille tarjotut oikeudettomat etuudet
 - Harmaa talous

